

Virtuaalivaluutan tarjoajien toiminta- edellytykset muuttuvat merkittävästi säätelyn myötä

16.5.2019 • BLOGI • Tytti Tanninen

Kirjoittaja Tytti Tanninen työskentelee Finanssivalvonnassa digitalisaatioasi-antuntijana ja osallistuu Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan yhteiseen Young Professionals -ohjelmaan.

Laki virtuaalivaluutan tarjoajista (572/2019) tuli voimaan 1.5.2019 ja toi virtuaalivaluutan tarjoajat Finanssivalvonnan valvontaan. Laki on seurausta EU:n nk. viidennen rahanpesudirektiivin ((EU) 2018/843) asettamista rekisteröinti-vaatimuksista.¹

Mitä sääntely tarkoittaa?

Virtuaalivaluutan tarjoajat tulevat rahanpesulainsäädännön noudattamisen osalta tasapuolisten toiminta- ja kilpailuedellytysten piiriin muiden finanssi-markkinoilla toimivien valvottujen palveluntarjoajien kanssa. Viidennen rahanpesudirektiivin perusteluissa on mm. katsottu, että vaihtoehtoisten rahoitusjärjestelmien suosion kasvu on ainakin osittain johtunut oikeudellisia vaatimuksia koskevista poikkeuksista. Poikkeukset eivät enää ole perusteltuja.

Rahanpesulainsäädännössä keskeistä asiakkaan tuntemisen vaatimusta voi olla vaikea esim. sovittaa liiketoimintamalliin, jossa asiakkaana on koko maa-ilmä. Asiakkaan henkilöllisyyden todentamista lainsäädännössä edellytetyllä tavalla hankaloittaa merkittävästi, mikäli kohdemaassa ei esim. ole käytössä vahvoja sähköisiä tunnistusvälineitä tai kattavia viranomaisrekistereitä. Virtuaalivaluutan tarjoajat joutuvat todennäköisesti tekemään merkittäviä muutoksia liiketoimintamalleihinsa noudattaakseen rahanpesulainsäädännön vaatimuksia.

Kaikki lain soveltamisalan piirissä olevat toimijat eivät välttämättä pysty täyttämään rahanpesulainsäädännön ja uuden lain asettamia vaatimuksia. Nii-

den yritysten, jotka eivät pysty täyttämään rekisteröinnin edellytyksiä, toiminta kielletään. Sääntelyn mahdollisena vaikutuksena on, että osa Suomessa kotipaikkaa pitävistä alan yrityksistä siirtää toimintansa johonkin muuhun maahan. Toimintaa ulkomaille siirrettäessä on kuitenkin otettava huomioon, että palvelujen tarjoaminen Suomessa voi yhä synnyttää Suomen lainsäädännön mukaisen rekisteröitymisvelvollisuuden.

Niille toimijoille, jotka täyttävät rekisteröinnin edellytykset, sääntely tarkoittaa vähintäänkin hallinnollisten kustannusten nousua liiketoiminnassa. Rahanpesulainsäädännön noudattaminen tarkoittaa merkittäviä ja jatkuvia panostuksia palveluntarjoajan compliance-toimintoihin. Toimijan on mm. pidettävä ajantasaista rahanpesun riskiarviota, koulutettava henkilöstöään rahanpesuasioissa, seurattava asiakkaidensa liiketoimia ja ilmoitettava Keskusrikospoliisille epäilyttävistä liiketoimista. Lisäksi Finanssivalvonta perii toimijoilta vuosittaisen 2100 euron valvontamaksun.

Rekisteröinnin edellytyksenä oleva luotettavuusvaatimus tarkoittaa, että virtuaalivaluuttoihin liittyviä palveluita tarjoavan toimijan avainhenkilöt eivät ole saaneet syyllistyä rekisteröinti-ilmoitusta edeltävän viiden vuoden aikana rikoksiin, joista on tuomittu vankeutta. Ylipäätään virtuaalivaluutan tarjoajaksi ei voi rekisteröityä toimija, joka on aiemmin osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton tarjoamaan virtuaalivaluuttaan liittyviä palveluja. Koska sääntely merkitsee myös vaatimuksia asiakkaan tuntemiseksi, voidaan karkeasti todeta, että sääntelyn seurauksena alan yrittäjänä ei voi enää toimia kuka tahansa, eivätkä yritysten asiakkaat voi tehdä mitä tahansa yritysten palveluita käyttäessään.

Virtuaalivaluutat ovat aiemmin voineet olla sääntelyn piirissä mikäli esim. rahoitusmarkkinalainsäädäntö on soveltunut niihin teknologianeutraalisti. Rahoitusväline on rahoitusväline, vaikka sitä kutsuisi virtuaalivaluutaksi. Uusi laki ei muuta tätä ajattelutapaa. Toisaalta uuden lain myötä on mahdollista, että jokin instrumentti täyttää sekä rahoitusvälineen että virtuaalivaluutan määritelmät. Tällöin sovelletaan sekä rahoitusvälinettä koskevaa lainsäädäntöä että uuden virtuaalivaluutan tarjoajista annetun lain säännöksiä. Nk. hybridituotteet ovat täysin mahdollisia virtuaalivaluutta-alalla. Uusi laki vaatii rekisteröintiä myös muilta jo toimiluvallisilta tai rekisteröidyltä toimijoilta, mikäli nämä aikovat tarjota osana säännöllistä liiketoimintaansa virtuaalivaluuttoihin liittyviä palveluita.

Virtuaalivaluutan tarjoajia koskevat määräykset ja ohjeet – huomio kiinnittyy virtuaalivaluutta-asiakasvarojen luotettavaan säilyttämiseen

Finanssivalvonnan luonnos virtuaalivaluutan tarjoajia koskeviksi määräyksiksi ja ohjeiksi annetaan lausunnoille lähipäivinä. Määräykset ja ohjeet on pidetty suppeina, ja niihin on kirjattu tarkennukset vain niitä virtuaalivaluutan tarjoajista annetun lain kohtia koskien, joissa Finanssivalvonnalle on säädetty määräyksenantovaltuudet.

Asiakasvarojen suojaamista ja säilyttämistä koskevissa määräyksissä ja ohjeissa on pyritty ottamaan huomioon virtuaalivaluuttojen hyvin poikkeava luonne asiakasvaroina verrattuna fiat-valuutta hallinnoivien valvottavien asiakasvaroihin. Virtuaalivaluutat ovat esimerkiksi erityisen alttiita tietoturvahille. Tästä johtuen Finanssivalvonta mm. sallii virtuaalivaluutan tarjoajien säilyttävän virtuaalivaluutta-asiakasvaroja julkiseen tietoverkkoon kytkettynä vain sen verran kuin palveluntarjoaja pystyisi ongelmatilanteissa kattamaan oman riskiarvionsa perusteella esim. omista varoistaan tai vakuutuksella. Muut keskeiset vaatimukset koskevat mm. asiakasvarojen kirjanpidon luottamuksellisuutta, eheyttä ja saatavuutta sekä asiakasvaroihin liittyvien riskienhallintamenetelmien laatimista ja dokumentoimista.

Asiakkaan tuntemisen menettelytavoista Finanssivalvonta on päättänyt jättää antamatta erillisiä velvoittavia määräyksiä. Tämän sijaan Finanssivalvonnan asiakkaan tuntemista koskevan standardin 2.4. soveltamisala muutetaan kattamaan myös virtuaalivaluutan tarjoajat. Finanssivalvonta pyrkii päätöksellään turvaamaan tasapuoliset toiminta- ja kilpailuedellytykset kaikille valvottavilleen rahanpesun valvonnan osa-alueella. Virtuaalivaluutan tarjoajia koskevat määräykset ja ohjeet sisältävät kuitenkin Finanssivalvonnan suosituksia ja tulkintoja asiakkaan tuntemisen menettelytavoista virtuaalivaluuttoihin liittyvissä palveluissa.

Lopuksi on hyvä muistaa, että virtuaalivaluutan tarjoajien sääntelyn piiriin tuleminen todella merkitsee vain hyvin kapeaa valvonnan osa-alueen verrattuna suurimpaan osaan Finanssivalvonnan valvottavista. Vaikka rahanpesulaki (444/2017) sellaisenaan koskee esim. sekä luottolaitoksia että virtuaalivaluutan tarjoajia, muun valvonnan mittavuutta havainnollistaa vaikka se, että luottolaitoslaissa (610/2014) on yli 250 pykälää, kun virtuaalivaluutan tarjoajista annettu laki käsittää kaikkiaan vain 19 pykälää. Lisäksi esim. luot-

tolaitoksia ja sijoituspalveluyrityksiä koskee laaja eurooppalainen sääntelykehys, kun virtuaalivaluutan tarjoajiin taas ei kohdistu lainkaan ylikansallista sääntelyä.

Virtuaalivaluutan tarjoajaksi rekisteröitymisen hakemusohjeet on julkaistu Finanssivalvonnan verkkosivuilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

¹ Lain voimaantulon myötä virtuaalivaluutan liikkeeseenlaskijat, vaihtopalvelut (mukaan lukien markkinapaikat) sekä lompakkopalvelun tarjoajat ovat rekisteröitymisvelvollisia Finanssivalvonnalle. Finanssivalvonnalla on toimialan valvonnassa käytössään myös Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008) säädetyt valvontavaltuudet.